

Ойцюсь Л.В. (Україна, Рівне)

АДВЕНТИВНІ ВИДИ ФЛОРИ У СКЛАДІ ЛІСОВИХ ТА ЛУЧНИХ УГРУПОВАНЬ ВОЛИНСЬКОГО ПОЛІССЯ

Нині значну небезпеку для існування природної флори та рослинності України представляє процес їх адвентизації, що виражається в занесенні, розповсюдженні та натуралізації чужих для нашої території видів – неаборигенних або адвентивних рослин. У флорі України нараховується не менше 830 таких видів, із яких 31 вид перебуває в стані експансії [3]. Для території Волинського Полісся нами відмічено 279 видів адвентивної флори [1].

У цьому зв'язку особливий інтерес становлять ті неаборигенні види, що здатні натуралізуватися у складі природних або напівприродних рослинних угруповань. Види, що натуралізуються лише або переважно в таких угрупованнях, відносять до агріофітів [2]. Види, що можуть натуралізуватися як у складі трансформованих екотопів, так і в складі природних, розглядають як епекоагріофіти.

Аналіз результатів проведених флористичних досліджень на території Волинського Полісся в 2010-2016 рр. показує, що 85 неаборигенних видів рослин із 74 родів і 30 родин зустрічаються в складі лісових і різного типу лучних угруповань (відповідно 25 і 60 видів). Частина таких видів представлені тут як ефемерофіти (в лісових фітоценозах 4 види, в лучних 11 видів) й складають нестабільний компонент адвентивної фракції флори. Одночасно, 19 і 5 заносних видів зустрічаються виключно або переважно відповідно в складі лісових і лучних угруповань. 18 видів із лісових і 20 видів із лучних фітоценозів виявилися здичавілими інтродуцентами, що вирощуються або вирощувалися в культурі. В систематичному відношенні найбільш чисельно серед силвантів представлені такі родини, як *Rosaceae* та *Lamiaceae*, з родів – *Polygonum* і *Impatiens*; серед пратантів – такі родини, як *Asteraceae*, *Poaceae*, *Fabaceae*, *Brassicaceae*, з родів – *Vicia*, *Malva*, *Carduus*, *Artemisia*.

За часом занесення серед відмічених видів переважають кенофіти. Співвідношення між археофітами та кенофітами складає для лісових фітоценозів 1 : 3,2, для лучних – 1 : 1,2. Значне переважання кенофітів саме в складі лісових угруповань свідчить про порушення структури та посилення трансформації останніх під впливом діяльності людини.

У фітоценотичному відношенні найбільші величини частоти трапляння та проекційного покриття на території Волинського Полісся проявляють такі адвентивні види, як *Quercus rubra*, *Pinus banksiana*, *Robinia pseudoacacia*, *Impatiens parviflora*, *Lupinus polyphyllus*, *Vinca minor*, *Lamium album*, *L. maculatum* (лісові фітоценози), *Saponaria officinalis*, *Capsella bursa-pastoris*, *Oenothera biennis*, *Vicia angustifolia*, *Asclepias syriaca*, *Cynoglossum officinale*, *Phalacrolooma annuum*, *Conyza canadensis*, *Artemisia absinthium*, *Digitaria sanguinalis* (лучні фітоценози).

Проаналізувавши видовий склад неаборигенних видів рослин у складі лісових та лучних фітоценозів Волинського Полісся було встановлено, що 85 неаборигенних видів рослин із 74 родів і 30 родин зустрічаються в складі лісових і різного типу лучних угруповань (відповідно 25 і 60 видів).

Враховуючи специфіку фізико-географічних і господарсько-економічних умов Волинського Полісся, провідними факторами адвентизації його флори є аграрне виробництво, урбанізація та здичавіння інтродукованих видів рослин, що й дає перспективу подальшим дослідженням.

Література

1. Володимирець В.О. Адвентивні види у флорі Волинського Полісся / В.О.Володимирець, Л.В.Ойцюсь, І.І.Кузьмішина // Природа Західного Полісся та прилеглих територій: Зб. наук. пр. – Луцьк: РВВ “Вежа” Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – С. 117-120.
2. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути ее развития / В.В. Протопопова – К.: Наук. думка, 1991. – 204 с.
3. Протопопова В.В. Вплив адвентивних видів рослин на фітобіоту України / В.В.Протопопова, С.Л.Мосякін, М.В.Шевера // Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України / Відп. ред. О.В. Дудкін. – К.: “Хімджест”, 2003. – С. 153.